

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՐՈՒՄԻ ԲԱՆԴԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲՈՒՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (Կանխիկ վճարելի)

Հայաստան	Ուրիշ ամէն տեղ
10 Քրանգ	20 Քրանգ
5 Քրանգ	10 Քրանգ
2 1/2 Քր.	5 Քրանգ

ԼԵ ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 20

1919 ՎԵՆԵՐԵԻ 17 Դ.
(Ն. Տ. 1919 Գեղեցիկներ 4)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասնաժամր միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Կարող է վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 2 ամիսով կարժէ: 3 գիրագիրը 4 ամիսով: Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

ԲՈՒՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հայ գիւնորը. — Եւամակ Թիւրքիսէն (Կ.պոլիս). — Բագուկը. — Ն. Բ. Բ. Միւսթէան ուրախանալ գործը. — Ս. Բ. Բ. թիկեան նպատակ հայտարարելով. — Խաւր ընդդէմ Եփրատ գոյնը. — Հայ գիւնորը թաղական աստիճանները Ս. Բ. Բ. թիկեան մէջ. — Լեւոն Շանթի քաղաքական գաղափարները. — Հայ յայտնական մը. — Հայերը Թրանսկովիանի մէջ. — Հայերը Խաւրի մէջ. — Քեմալիսի սրճաւանահան մը գոհողութիւնը Հայաստանի սիրտին. — Տեղական. — Սիրիական լուրեր. — Սիրիական Եւ Կիլիկիական գրաւումը. — Թիւրքական լուրեր. — Լուսնային խորհրդակցութիւնները. — Ամերիկական Միացեալ-Նահանգները. — Ծանուցումներ:

ՀԱՅ ԶԻՆՆՈՐԸ

Ամէն յոտալքումի պահան մէկ շատուոր աստղ կայ որուն կը յատի ամէն հայ տկնարկ, որուն կը ձգտի ամէն հայ սիրտ. հայ գիւնորն է այդ այժմ, հայ մարտական կորովը որ քիչ ժամանակի մէջ ամենէն մեծ ոգոն փորձութեան բոլորէն անցաւ և միակն է թերևս որ տակաւին զմեզակ պայմաններու տակ զիւղալով թեան սոկեայ զրուագներ կը հիւսէ վաղուայ պատմութեան համար:

Հայ գիւնորին համար զինագաղար և խաղաղութիւն չկայ տակաւին, ապահովութիւն և հանգիստ անոր չէ շնորհուած:

Ահա մէկուկէս տարին անցաւ այն օրէն երբ անպատմելի ոգորումներէ վերջ գոյութեան կոչուեցաւ Հայաստանի Հանրապետութիւնը: Երկու պատում, սեղմուած թշնամի տարբերութիւն՝ հայ պետութիւնը կըրցաւ պահպանել իր գոյութիւնը և կը պահպանէ տակաւին: Ու այս մենք չենք պարտիր հայ գիւնորին որ ցարդ կը մարտնչի անդադրում, ցարտին, ստարտիկ, կիտաքաղց:

Նորանոր դաւադրական յարձակումներու գոյժեր կը հանին ասկէ անկէ ու հայ գիւնորի յաղթական քաջագործութիւններու աւանդներ:

Ուրեմն կայ բան մը, միշտ այժմ որ զօրավիզ կըլլայ հայ գիւնորին զիմադրաւելու ամէն ատմանք և մահ. ազգային և պետական գիտակցութիւնն է այդ որ պէտք է հաշուի առնել և առնել տղա բոլոր օտարներուն: Մարդ տկամայ կը տարուի խորհիւ որ եթէ քիչ մը հեշտին պայմաններ, արտաքին զիւրութիւններ ունենար հայ գիւնորը, ինչպիսի՞ հրաշքներ պիտի գործէր, ինչ հանգոյցներ պիտի լուծէր թերևս, կանխելով զիւրանգիտական ամէն խոտում և ձգձգում:

Միւս կողմէ տեսէք Կիլիկիական Հայկական Լէզէնը որ այս օրեր թափանցեց մինչև Մարաշ և թերևս արծուարոյն Զէյթունի սեպ ժայռերն ալ չյապաղին ողջունելու մեր կարիճ ներու մատքը:

Ամէն ուղղութեամբ հայ գիւնորը միևնոյն ոգիով, նոյն նպատակով կը կատարէ իր պարտքը, ապահովելով այսպէս քաղաքական կայուն մը որուն կրնանք կրթնել, ամէն բանէ առաջ, մեր իրաւունքը պահանջելու համար:

Այս փաստը պէտք է մտածելու մեզ, թիկեանքի Հայերուս, թէ ինչ պարտաւորութիւններ ունինք մեր գիւնորներուն հանդէպ, մեր ապագային հանդէպ:

Քաղաքական վերիվայրումները մշտայոյզ են և մշտափոփոխ. ոչինչ կարելի է յուսալ էապէս և իրապէս, առաջգական խօսքեր, ճառեր, խոստումներ՝ յաւիտենական բանաձևեր են զիւրանգիտութեան բերնին մէջ, առանց հետևութեան չատ ստէպ: Ստիպում ենք միշտ մեր աչքեր յառել մեր ներքին ոյժին, մեր ազգային կորովին որ կը մարմնաւորեն մեր գիւնորեայ մանկաբոյ:

Երբ այսպէս են դատաւորուած տարբեր քաղաքական հանգամանքները, ինչո՞ւ չաշխատել որ զօրանայ մեր ազգային բանակը՝ մեր գոյութեան ու անկախութեան ոգին:

Դրամը չէ որ կը պակսի հայ ազգին մէջ այլ ունենորներու զոհողութիւն:

Թեան ոգին: Երբ հայ գիւնորները ենթարկուած են որոշ օրէնքի, որոշ Լուսնի, ինչո՞ւ մնացեալ Հայերն ալ չենթարկուին օրէնքի և կանոնի իրենց պարտքը կատարելու համար քանի որ առանց այդ պարտագրութիւններուն, գիտակցօրէն ժլատ ենք և անձնապաշտ:

Ահա հարց մը որ պէտք է վերջապէս լուծուի մը գտնէ որպէսզի միշտ չստիպուինք ամէն բանի համար օտարներէն ոգորմութիւն խնդրելու: Մենք մեր կարելին չենք րրած տակաւին, ամենադողն պարտականութիւն մ'իսկ չենք հաստատուած և սակայն կրնայինք եթէ ուղէինք, եթէ կամք ընէինք:

Մեզ կը թուի թէ կարելի է լուծել այս հարցը, պարտագրելով որ իրր արդէն գոյութիւն ունեցող պետութեան մը քաղաքացիներ կատարենք մեր պարտքը:

Թողու որ հայ գիւնորը միս մի նակ տառապի, պայքարի և վաղը մենք երթանք անոնց վաստկածը վայելենք առանց ամենաչնչին զոհաբերութեան, առնուաղն անորոտութիւն է, անխղճութիւն է:

Պէտք է վերել վերջապէս հայ քաղաքացի խղճման քննարկը:

Թ. ԵՂԻՇԷ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻՔԻԱԿԱՆ

Կ.պոլիս, 1 դեկտ. 919

Այս օրեր թիւրքութիւնը դարձեալ իրար է անցած, ամեն անգիրակոտ աշխատանք կը թափեն և յուսահատիլ ալ չեն գիտեր: Ֆրանսերէն երկու բառ խօսիլ զիտցող թիւրք մը համարձակութիւնը կուրենայ խօսքի բռնուելու ֆրանսացի գիւնորներու հետ և պրոպագանդ ընելու... Ամենէն աւելի աչքառու և մարդկութեան բարեկրթութիւնը (2) հայցողներն են այս անգամ Կ. պոլսոյ իրաւաբանական գիւնորներու ուսանողները: Տեսէք թէ ինչ լեզուով կը խօսին ատենք իրենց թուցիկներուն մէջ:

«...Չմեռը եկաւ իւր ամրոյժ իւրս. տու թեամբ. մենք ունինք 140,000 որբուկներ. արդարաւ թեան անունով խօսող Համաձայնականներն իսկ չեն ուզեր հասկնալ մեր արիւնջուայ հայրենիքի հառաչանքները:

«Մեր որբերը զրկուած ամեն տեսակ կարևոր աջակցութենէ, կը թափառին տառնակ հագարներով մեր երկրի ամեն կողմերը. անոնց (որբերուն) բանակը կը հասնի մինչև մեր սիրելի իզմիրը: Այլ պէտք է սթափինք և ջանանք օգնել մեր եղբայրներուն, պաշտպանելու համար զիրենք ձմրան սպաննիչ ճանկերէն: Այս է մեր կոչը համարն թիւրքութեան և մարդկութեան...»

Եւ այսպիսի լուրերով թիւններով կը վերջացնեն իրենց կոչը մեր բարեսիրտ (?) ուսանողները: Մարդ կը տարուի խորհիւ թէ արդեօք մարդկութիւն եւ զգացմունք բառերը պատերազմի միջոցին գոյութիւն չունէին, թէ ինչո՞ւ չէին ուզեր տեսնել իսկ որբուկները որոնք հոս ու հոն ալքատու իրաւունքէն ալ զրկուած էին: Եւ տառնք յանդգնութիւնը կուրենան մարդկութեան զիմելու և օգնութիւն հայցելու...»

Վերջերս ձեզ գրած էի Հայտարարաշարի գաղթականներուն տխուր վիճակը: Ուրախ եմ ձեզ կարենալ ըսելու այժմ թէ Ազգ. խնամատարութիւնը նկատի առնելով ձմրան մօտենալը, որոշած է զանաւոր տեսչաւորել մասնաւոր տուններու մէջ:

Երանելի թէ մեր գործիչ մարմինները օրինակ առնէին և նկատի առնելով պայմանները, ըստ այնմ գործէին որովհետեւ չատ մը կարևոր գործեր կը կազմէ որոնցմէ մին է հայ ճամբորդներու զիւրութիւն ընծայելու խնդիրը:

Երբեմն ամէն կողմից վերադարձող Հայեր կուգան Պոլիս, ուրիշ տեղեր ճամբորդելու համար: Մէկ յանձնարարաւոր տալու համար ձեռքերին՝ յաճախ մէկ շարաթ սպասել կը ստիպուին: Նորեկներէն կը պահանջեն որ Պոլսոյ մէջ ծանօթ վաճառականներէն ստորագրութիւն բերեն իրենց պատուաւոր մարդ ըլլալ:

լուն համար, խորհրդէք թէ ինչպէ՞ս կարելի է ճանչնալ վաճառականներ որոնք կարենան վկայել զի պաշտօնականութի մը պատուարարութեան:

Յրանգօ հայկական կոմիտէին կեդրոնականը երթալու պատահօթիւնը ունեցալ ուր սրտածմիկ առօտարաններ կը պարզալին աչքիդ առ լին:

Հինգշաբթի օր մըն էր. եկած էին Պոլսոյ զոնազան իմպիւրէն այրի և աննեցուկ կիներ որոնց այդ օր նը պատ կը տրուի եղիւր Անոնցմէ շատերը ինչ պատմեցին որ երբեմն այդ տեղ կապասն առտուան ժամը 9էն մինչև կէսօրէ վերջ 3.4ը Միև. նոյն օրը հոնց իսկիցայ ասանցմէ մէկ քանիններուն ժամը իրիկուան 4ին, Հայտար փաշայի չոյհնալին վրայ. ինչ յայտարար մէկ մէկ տուի խտացած միւս որ բաշխուած էր Յրանգօ հայկական նպաստի յանձնարարութեան:

Արդեօք ուր ինչո՞նք այդչափ սպասեցինք զատ արիւն ճամբայ մը չի կրնար գտնուիլ. իմիտլ արեւափ շատ ար քիչ անոնք. մէկ ժամը միայն կը շատէր հարիւրաւոր հոգիի նպաստ բաշխելու:

Յակոբ ՀՐԾԱՆ

ԲԱՁՆԻԿԸ

Զ. Գարբէլեան բարեկամիս

Վաղմի գրագէտ Գեորգ Պուպիկի որ դին, իբրեւ աւարիական հպատակ, ըստիպութեամբ էր գալ իր հայրենիք ինչ Թաւրիս: Բայց Ետպիւրմարի խիստ կիմային անվարձ՝ Հիւսէին Հիւսի փաշայի միջամտութեամբ ազատուած էր մարզանքի դժոխակ պարտաւորութենէն և կարմիր մանիկի ֆրանսերէնի Թարգման անուանուած:

Դեսպանը հայտէր չէր, հակառակ որ իր խոնարարն ալ Հայ էր: Բայց իգմբի պատճառներով Թարգման օրերուն՝ շատ յաճախ վայելած պէտք էր ըլլար հայ հոյակապ պաշտօնատարին հիւրասիրութիւնը: Հատուցանելու հարկ մը կար որ կը հատուցուէր, ուրիշ ոչինչ: Եւ Յակոբ Պուպիկի դեսպանատունը կը բնակէր:

Մենք ստէպ կը տեսակցէինք, հարաւի կայարանին մօտ՝ խուլ համեստ սրճարաններու մէջ ապաստանած՝ լրտեսներու հետապնդումէն զերծ, մինչ խոսակցութեանը ընթացքը մակերմացութիւնը յորդան կուտար, մինչ հայութիւնը այդ իրադարձութեանց միջոցաւ յորձանքին մէջ՝ գրեթէ խեղդամոլոյ ըլլալու կը մօտենար Ժամանակ առ Ժամանակ...:

Օր մըն ալ չտեսայ զինք: Անկուծիւնս մեծ էր: Ստոյգ է թէ իր հապապութեան համագգեստը բաւական էր իր ապահովութեան համար: Բայց գայիւրը շունէ կը վախնա՞ն, կը մտածէի:

Մեր յայտը տեսակցութիւնը, սակայն, եղբերակատակերգական բնոյթ մը պիտի զգենուր:

Ի՞նչ դարձեր էր:

Ռուս բանակները այդ Ժամանակները գրոհ տուած էին մինչև խաբէրէք: Եւ պատահած էր որ Ք...ի կողմերը հայ կամաւոր մը նշան առնելով թուրք սպայի մը վրայ՝ քննակալ Թափով մը առիւծօրէն անոր բազուկը ջախջախէր էր:

Այժմ այդ սպան Վիեննա դիմած էր, կեղծ բազուկ մը գտնելու համար, նկատելով որ կեղծանդամներու հարստարուեստը այստեղ բացառիկ ծաղկումի հասած էր:

Հայ եւ Տաթևի միասին գացած էին նոր բազուկ մը հայթայթելու:

Պուպիկի քանքերը յաջողած էին: Տաթևը՝ ուրախութենէ՞ն ըսեմ՝ թէ հասարակաց փիլիսոփայութեան մը դառն բղխումէն, առ ծիծաղաշարժ խօսքերը գրուցեր էր:

— Հայ մը բազուկս ջախջախէց: Ուրիշ Հայ մըն ալ վերաշինէց:

Զինոր ՍՈՒՐԵՆԵԱՆ

Վիեննա

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՐԲԱՆԵԱՍ ԳՈՐԾԸ

Հայկ. Բարեգործական Ընդհ. Միութիւնը իր ինստիտուտներուն տակ գրեթէ յոռոգ Տէօրթ — Եօլի «Քէլէկան» որբանոց-վարժարանին եւ Բօր-Սախի գաղթականի որբանոց-վարժարանին մէջ գրեթէ յոռոգ բոլոր որբերի անուանները, իրենց մակամուրը, տարիքը եւ ծննդավայրն ալ նշանակելով, հրատարակութեան տրուած է առանձին ցուցակներով:

Տէօրթ Եօլի «Քէլէկան» որբանոց-վարժարանին մէջ կը պատկարարուին 199 մանչ որբեր: Բօր-Սախի որբանոց-վարժարանին մէջ 213 մանչ եւ 135 աղջիկ որբեր: Այդ հաւաքուած որբեր եւ որբուհներ Մեծ եւ փոքր Հայաստաններին եւ Կիլիկիայի գանազան բաղաձններէն են. 5 տարեկանէն մինչեւ 16 տարեկանը կայ:

Մեր Թերթի փոքրածաւալ դիրքը ընդլայնուող յալանէ յանուանէ հրատարակել այդ որբերի ցանկերը: Հարկ ունեցողները կրնան դիմել Հ. Բ. Ը. Միութեան կըրթական եւ Որբանոցի Գանձարանին որի հասցէն է Boite postale 1079 Caïre (Egypte):

ՍՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆՊՈՍ ՀԱՅՈՍՏԱՆԻ

Նախագահ Ուիլսոն հրամանագիր մը ստորագրած է որ կարծես Միացեալ Նահանգների Արմիի ընկերակցութիւնը Հայաստան դրկելու 35,000 թոն ափեր: Միացեալ Նահանգների նաւային փոխադրութեան Գանձարանները պիտի հայհայէն նաւը եւ Ամերիկեան նաւատի Գանձարանները պիտի վճարէ փոխադրութեան ծախսը: Այլերի գինն է 10 միլիոն տոլար որի համար նախագահը պիտի ընդունի Հայաստանի Հանրապետութեան մուրհակը:

ԽԱՐԵՐԵԴԻ ԵՓՐԱՏ ԳՕԼԵՃԸ

Խաբէրէքի Եփրատ Գոլէճի ինստիտուտները Ժողով մը գումարելով Նիւ Եօրքի մէջ, որոշած է 1 միլիոն տոլար հանգանակել գոլէճին համար որ պիտի վերաբացուի 1920ի աշնան: Ժողովին ներկայ գտնուած է գոլէճին անօրէնք էրնէտը Րիկա: Խնամակալութեան նախագահն է ճ. Ու. Ֆիլտ եւ քարտուղարը՝ ճէյմս Պարքըն:

ՀԱՅ ԶԻՆԻՈՐԱԿԱՆ ՍՈՒՐԵՆԵԱՆԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՄԵՋ

Փարիզէն վերջերս գնացած հայ զինուորական առաքելութիւնը, որ կը բաղկանայ զօրավար Անդրանիկէ, զօրավար Բաղրատունիէ, զարիզէն Պանոսիարիանէ և տեղակալ Տէր Պողոսեանէ, նոյնմբեր 22ի շաբաթ օր հասած է Նիւ Եօրք ուր մեծ խանդավառութեամբ ընդունուած է հայ զաւուրթին կողմէ:

Քարափին վրայ խոնուած ստուար բազմութիւն մը ծափոյջողներով ու կեցցէներով դիմաւորած է յարգելի հիւրերին որոնք առաջնորդուելու են նաւամատոյցի ընդունելութեան սըրահը: Այդտեղ ընդունելութեան կարգադիր Յանձնարարութեան տեղակալ Տէր. Կոստանդեան բարի գալուստ մաղթած է հիւրերին: Առաքելութեան ուղղուած գնահատական ներբողներին նախ պատասխանած է զօրավար Բաղրատունի, ապա՝ զօր. Անդրանիկ որոնց յուսադրիչ խօսքերը ընդունուած են ողբերգութեամբ կեցցէներով և ծափերով: Հիւրերը նաւամատոյցէն դուրս ելած ատեն՝ բարի կեցած էին Ամերիկեան բանակի հայ զինուորիկներ և կամաւորներ:

Ապա հայկական և ամերիկեան զօրաւորներով զարդարուած ինքնաշարժներով հիւրերը առաջնորդուած են Հոլէնտ Հատի պանդոկը:

Պ. ԼԵՆԻՆ ԵԱՆԹԻ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՅՈՐ ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՄԵՋ

Բարիկ Հայ ազգային Համագումարի անդամ եւ Հայաստանի Խորհրդարանին Բ. նախագահ Պ. Լենին Եանթ, որ վերջերս Բարիկէն վերադարձած էր, Թիֆլիսի մէջ բանախօսութեամբ մը պարզեց հայկական դատին անցեալն ու ներկան եւ ի մէջ այլոց հետեւեալներն ըսաւ. —

1916ին Անգլիոյ, Ֆրանսայի և Ռուսաստանի մէջ համաձայնութիւն էր կնքուած, որու ուժով ամբողջական Հայաստանը (Կիլիկիայով) պիտի բաժնէին իրենց մէջ այսպէս:

Կիլիկիան Ֆրանսայի հովանաւորութեան պիտի անցնէր, հարազանուող մասը Անգլիոյ, իսկ հինգ փոքր վիլայէթները Ռուսաստանի: Այս որոշման զիմաց ի՞նչ կրնար ընել Հայկական Պատուիրակութիւնը պարզ է, որ ան ժամանակաւորապէս պիտի գտնուէր կատարուած իրադրութեան առաջ կանգնած: Սակայն Ռուսաստանի քաղաքական պատկերը փոխուեցաւ որու հետեւեքը այն եղաւ, որ բնական բերումով այժմ գոյութիւն ունի Ռուս Հայաստանը: Վեհաժողովի աշխատանքները գործօն ընթացք էին ստացած և մինչև Հայաստանի պատուիրակութեան հասնիլը անհրաժեշտ համարուած էր ներկայացուցչութիւն ունենալ և Պողոս Նուպարի ղեկաւորութեամբ կազմուեցաւ առժամային միւս մը ինչպէս դիտենք: Այդ ժա.

մանակամիջոցին էր, որ Հայաստանէն և Հայկական գաղութներէն անթիւ և անհամար հեռագիրներ կը տեղախին, որոնք կարտայայտէին միայն մէկ ցանկութիւն — Միացեալ և Անկախ Հայաստան:

Սակայն քանի որ դեռ գոյութիւն ունէր անգլո-ֆրանսական վերոյիշեալ համաձայնութիւնը՝ հարկաւոր էր հոգատարութեան (մանտա) նոր ձեւ մը գտնել: Հայկական լրացած պատկերակութեան մէջ կային մարդիկ, որոնք յարմար կը համարէին սա ձեւը: Միացեալ Հայաստան՝ Ֆրանսայի իշխանով մը, որ պիտի նըստէր Բարիկ: Այդ առաջարկը անհրաժեշտ էր համարուեցաւ: Կարելի էր որդ ձգտում մը. — Անկախ Հայաստան՝ Կիլիկիան Ֆրանսայի հովանաւորութեան տակ ունենալով: Բայց վերջնական միջոցն այն նկատուեցաւ որ Հայաստանի մանտան ատեն միւրորդ պետութիւն այն է Ամերիկան, քանի որ այդ երկրին մէջ ահագին աշխատանք կար կատարուած: Մեր այս ցանկութեան, վեհաժողովի փեարկարի 28ի նիստէն յետոյ կիսապաշտօնական ստեղծակ պատասխան մը տուին ընդհանուր մըտքով: — Թուրքիոյ իշխանութիւնէ դուրս պիտի ձգուին այն մասերը, որոնք զուտ թրքական չեն: այդպիսով ստեղծել հայկական պետութիւն եւրոպական սեւե մեծ պետութեան իշխանութեան տակ:

Մենք արդէն դիտէինք որ այդ մեծ պետութիւնը Ամերիկեան պիտի ըլլար: Անգլիան և Ֆրանսան զիջած էին:

Ի՞նչ զրգեց Ամերիկային ցանկութիւն արտայայտել Հայաստանի մանտան վերցնելու և կա՞ն արդեօք մեծ շանտեր, որ այդ երազործութիւնը չի սկսիլ Ուիլսոնի անձնաւորութիւնէն: Ուիլսոնը ազգերու դաշնակցութեան մէջ ամենահաջող գէնքն է և իբրեւ ազգերու ազատագրման ամենաշնորհ պաշտպան՝ պարտաւորուած է որեւէ ազգութեան մանտան ընդունիլ: Իսկ Հայաստանի մանտան պիտի ընդունի իշխալը, նախ, որովհետեւ չտեսնուած հայապատասխան բոք բազանգ կը մղուի Ամերիկայի մէջ: Երկրորդ՝ ինքը՝ Ուիլսոնը բացէիւրաց ըսած է որ չի կրնար չպնդել Հայաստանի մանտայի վրայ, որովհետեւ Ամերիկան ինքնին կը պահանջէ: Այս ամէնէն յետոյ միայն իրաւունք է տրուած պատուիրակութեան՝ պաշտօնական դրութեամբ ինչոյրի Ամերիկէն որ առնէ հոգատարութիւնը: Դիմումը եղաւ և պատասխան եկաւ թէ պէտք է սպասել յերակոյտի վաւերացման:

Մինչև մանտայի յանձնառումը Ամերիկա շատ լիազօրներ և քոմիսներ պիտի ուղարկէ գոյցէ Հայաստան, բայց զրական և անմիջական օգնութեան և ոչ մէկ քայլ չընեն:

Երբ Զօր. Հարպութ իր չըմագայութիւնէն յետոյ ներկայացած է

Հայկական Պատերազմի ժամանակ, բացի իր անհատական գեղարվեստական արժեքից, որն անմիջապես ընդունվել էր հայ ժողովրդի կողմից, այն նաև պատմական փաստաթուղթ էր։

Պ. Ա. Առաքելյանի այն հարցին թե՛ չէ՞ որ մինչև յուրեք տասնամյակ չէր անցել, որ ինքնապատշաճ կերպով չէր արձանագրվել իր անհատական և ժողովրդական արժեքը։

Սա ևս պետք է մոռանալ, որ Ռուսաստանի վերականգնման խնդիրը չէր կարողանում լինել միայն իր անհատական արժեքի, այլ նաև ժողովրդական արժեքի։

Այսպես ուրեմն ինչքան ալ մեծ շանսեր կան, որ Առաքելյանի կողմից պատմական իրադրությունների մասին, այնպես, որպեսզի միայն իր անհատական արժեքը չլինի, այլ նաև ժողովրդական արժեքը։

Սենք մեր տունը պիտի կարգի բերենք մեր գործը ձեռք ձեռքի տալով, որպեսզի միայն իր անհատական արժեքը չլինի, այլ նաև ժողովրդական արժեքը։

(Վերջին Լուր)

ՀԱՅ ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՄԸ

Փարիզի «Bureau d'Information Arménien» հաղորդած է մեզ հետևյալը զեկտ. 13ին.

Հայ Հանրապետության փարիզի Պատերազմի ժամանակ նախարարական Ս. Խաչատրյանին ստացած է հետևյալ հեռագիրը.

«Թիֆլիս, 1 զեկտ. 1919

Հայերը յաջողությամբ մ'առնեցան Չանգեզուրի մէջ, Ստրեյշանի զորքերը կը քաշուին դէպի Ղարաբաղ, երկու երկիրներն վարչապետները Թիֆլիսի մէջ Ղազնակիցներն Քարաբ. Գովախէրին նախագահութեամբ ժողով մը ընելով, փոխադարձ համաձայնութեան մը եկան որով անմիջապէս կը դադարին թշնամութիւնները։

Չանգեզուրի ճամբան բացուած է, երկու կողմէն համաձայնութեամբ պիտի կարգադրուին վեճի առարկայ եղող խնդիրները, ի հարկին դիմելով բարձր դատիւներ իրաւասութեան, Հայ-թուրքական խորհրդաժողով մը պիտի գումարուի կարգադրելու համար բոլոր վիճելի խնդիրները, Քարաբ. Գովախէրի որոշման համեմատ, Չանգեզուրը առաջնական պէս պիտի կառավարուի տեղացի Հայերի Ազգային Խորհրդաբանէն։

Քիչ ատենէն անդրկովկասեան խորհրդաժողով մը պիտի գումարուի Թիֆլիսի մէջ, ելեմտական (ֆինանսիք)

և տնտեսական խնդիրներն կարգադրութեան համար, Լինգհանուր կաշտիւնը բարեփոխուած է։»

Վերոգրեալ լուրի մասին հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը կարգադրուին «Վերջին Լուր» օրաթերթի նոյեմբ. 28ի թիւին մէջ։

Վերջին պահուն ձեռք ձգեցինք Թիֆլիսի «Աշխատակ»-ին վերջին թիւերը, մինչև նոյ. 23: Այս թիւերուն մէջ ուրախութեամբ կը կարգադրուին Հայաստանի վարչապետ Պ. Ա. Խաչատրյան և Արար. պէյսանի վարչապետ Պ. Ուսուրպէկօֆ նոյ. 19ին Թիֆլիս ժամանած են և առանձին առանձին տեսակցած Վրաստանի վարչապետի փոխանորդ Պ. Կեկէլեօրի հետ։ Նոյն իրիկունը, զնդ. Հաքէլի փոխանորդ զնդ. Քէյ հաղկերթի հրաւիրած է երկու վարչապետները։ Հաղկերթի հետք անոնք և Պ. Կեկէլեօրի գալիս են թատրոն, ուր ժողովուրդին խանդավառ ցոյցերուն արժանացած են։ Պ. Խաչատրյան և Ուսուրպէկօֆ ներկայ եղած են նաև Վրաստանի Ազգ. Ժողովի նիստին և բոլոր կերպով ծափահարուած։

Գնդ. Քէյ, ինչպէս նաև Թիֆլիսի անգլ. բարձր. քովաէր Մ. Ուսուրպէկօֆ ազգ. ղեմավար ըրած են Չանգեզուրի կռիւները զարգացնելու համար։ Վրաց կառավարութիւնն ալ միջնորդած է։

Արար. պէյսանի կառավարութեան Երևանի ներկայացուցիչը դիմելով Հայ կառավարութեան յայտնած է թէ յարձակում գործողներուն չմէջ Արար. պէյսանի զօրքերը չկան, այլ քերտ հրոսախուժքեր են։

Մինչ այս մինչ այն, նոյն Թերթերը կը հաղորդեն նաև հետեւեալները ընդհարման մասին.

Նոյ. 17ին խալիս պէյի զօրամասը, որ նպատակ ունէր կտրել Ղարաբաղեացի Չանգեզուրէն, կատաղի կռիւէ մը յետոյ չարդուեցաւ և փախուտի մատնուեցաւ։ Մեր զօրքերը գրաւեցին Չողը, որու ամբողջ շրջանը մաքրուած է թրքական հրոսակներէ։

Լրացուցիչ տեղեկութիւններու համաձայն, Չանգեզուրի կռիւներուն մէջ առնուած է 12 զնդազիր, ոչնչացուած է երկու թնդանթ։ Հակառակորդի ձիաւոր զուգերէն մէկը, որ կը դրոժէր Չանգեզուրի դէմ, բոլորովին ոչնչացուած է մեր կրակով։ Սպաննուած սպաններէն մէկը Ռուս է և երկուքը Տաճիկ։ Առնուած են աւելի քան 100 հազար փամփուշտ Գիրքերուն մէջ թողած են 500է աւելի զիակներ։

Գերիններու խօսքին նայելով, կռիւներուն մասնակցեր են ութը հազարէ մինչև տասը հազար կանոնաւոր զօրքեր, որոնց մէջ Զաքաթալի, Կեանկալի, Նուխիի և Ղարապաղի ձիաւոր զուգերը, բացի թաթարական բազմաթիւ հրոսախուժքերէ։

Սարսափահար փախուտի ժամանակ Ղարապաղի զօրքերու վրայ կանակէն զընդացիրային կրակ են բացած։

Փարիզի «Դան» օրաթերթը զեկտ. 15ի թիւին մէջ հրատարակելէ յետոյ Հայաստանի նախարարապետ Ս. Խաչատրյանէն Հանրապետութեան պատ. իրաւութեան եկած Վերոգրեալ հեռագիրը, Բոստոնի իր ստացած տեղեկութեան վրայ յենելով կը յարէ թէ զօրավար Տէնիքին յատուկ հրամանագրով մը արգելիւ է ռուս սպաններին Սարապատականի Հանրապետութեան ծառայելը որովհետեւ այդ հան.

րապետութիւնը յարձակումներ չէր արած է հայկական հողերին վրայ։

Բոստոնի հայ գաղութը պաշտօնապէս չնորհակալութիւն յայտնել է զօրավար Տէնիքինին, Հայերին ներկայումս իր ցոյց տուած այդ բանկամական վարմունքին համար։

Չանգեզուրի յաղթութիւնը ուրախութեամբ մեծ ոգևորութիւն պատճառած լինելով Չմիռնի հայ գաղութին մէջ, պաշտօնապէս հետեւեալ հեռագիրը ղրկուել է փարիզ Հայաստանի Հանրապետութեան Պատ. իրաւութեան.

«Չմիռնի Հայերը, իրենց պարծանք համարելով Չանգեզուրի յաղթութիւնները, երեսնի կառավարութեան կողմէն իրենց սրտագին շնորհաւորութիւնները սրտագին մաղթանքներն հետ մէկտեղ։

Չմիռնի Հայ գաղութին կողմէն Առաքելյանի փոխանորդ Յովնան վրդ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ»

ՀԱՅԵՐԸ ԹՐԱՆՍԻԿԱՆԻ ՄԷՋ

Թրանսիկանիոյ հայ գաղութին մէջ հայրենասիրական շարժում մը սկսած է։ Հետզհետէ կաւելնայ թիւը տնոնց, որոնք պարծանքով կը յայտարարեն իրենց հայկական ծագումը։ Վերջերս, Վիեննայի Միջմիջութեանը երկու երեսուն տարեկան թրանսիկանիոյ հայաշատ գաղութներուն այցելելով՝ հրապարակային եւ դասասօսական ժողովներ սարքել սկսել են։ Այս ժողովներուն նպատակն է ծանօթացնել թրանսիկանիոյ հայ գաղութներուն՝ հայոց պատմութիւնը, Հայաստանը եւ անոր աղաղակող պէտքերը։

Կէրա քաղաքին մէջ հայկական միւլը մը եւ մանկերու ու սովորներու երկու որբանոցներ կան։

Եկեղեցական կալուածները միլիոններ կարծեն։

(Հայաստան Սփիթ)

ՀԱՅԵՐԸ ԻՏԱԼԻԱԻ ՄԷՋ

Միլանական Տիսիգեան եղբայրներ, որ ասկէ առաջ մեծաքանակ գումարներով օգնութեան հասած են քանիցս ազգային պետքերին, այս անգամ ալ Միլանական Պատուիրակութեան միջոցով 1 միլիոն րուպի նուիրած են որի կէսը պիտի յատկացուի Հայաստանի կարօտեալներին ղեղեր հայթայթելու, իսկ միւս կէսը հայ բանակի պէտքերին։

ՔԷՄԱՆՅԻ ՍՐՃԱՆԱԿԱՆԻ ՄԸ ԶՈՂՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍԻՐՈՅՆ

Մեզ կը հաղորդեն թէ Յունաստանի Եւրոպական քաղաքին մէջ արձագանքութեամբ սարքող և Քէմալի Հազարի գիւղէն այնտեղ գաղթած Տիար Գէորգ Տանայեան հեր Սալոնիկի Հայկական կոմիտէին որբանոց կոչ մը կը ստանայ Հայաստանի տառապեալներին օգնելու համար, իր հայրենասիրական եռանդէն մղուած կը խորհի թէ ինք պէտք է զրկուի իր արձարանի մէջ ունեցած շատ մը կարասիներէ, առանց որոնց ալ կարելի է ապրիլ մինչդեռ անդին իր ազգակիցներ անպատասխար և անօգնական իր ունեցած կարասիներ

ծախելով 3.000 դրամի գոյացուցեր ու ղրկել է Մալոնիկ Նպաստամատոյց Կոմիտէին։

Այդ եռանդուն հայրենասէր Քէմալեան արձագործին կատարած գոհողութիւնը չլինեցնէր արդեօք շատ մը լուրջաւոր հարուստ Հայեր որոնք երբ կարգը խօսելու գայ, մեծութիւն կը ծախեն, իսկ երբ գոհողութեան գայ, շատ կը պղտկանան։

ՏԵՂԱԿԱՆ

Ազգային Միութեան կարգադրութեան համեմատ, անցած կիրակի կէսօրէն յետոյ ժողով մը գումարուած էր Ս. Յարութիւն մատրան մէջ, հանգանակել Յանձնաժողով մը ընտրելու համար որպէսզի դրամ հաւաքելու մասին օժանդակէ Ազգ. Միութեան Գաղութիւն անդամներէն 30ի չափ անձեր ներկայ կը գտնուէին։ Վեց անձեր բաղկացած Յանձնաժողով մը ընտրուեցաւ որ Ազգին ներկայ պէտքերին համար գաղութիւն անդամներէն դրամ հանգանակելով յանձնէ Ազգ. Միութեան որպէսզի սա ալ իր յարմար տեսած պէտքերին յատկացնէ և յարմար տեսած տեղերը ղրկէ իրեն յանձնուած այդ գումարները։ Յանձնաժողովին համար ընտրուած անդամներէն ոմանք որոնք ներկայ էին, ղեկավարութիւն յայտնեցին ընդունելու այդ պաշտօնը և իրենց թախանձանքներ եղան, իսկ ժողովին ներկայ չգտնուելով ընտրուածներն ալ չենք գիտեր տակաւին թէ պիտի ընդունին ինչպէս հանգանակելի պաշտօնը թէ ոչ։ Սակայն Ազգ. Միութեան ատենապետ Տ. Յ. Սահաթեան որ այս ժողովին ալ ատենապետի պաշտօնը կը վարէր, այդ կնիքը լուծելու դիւրութեան համար յայտարարեց թէ Յանձնաժողովի հրաժարող անդամներին տեղը լցնելու համար Ազգ. Միութեան պիտի նշանակէ նոր անդամներ։

Բայց այս գումարման ամենէն հետաքրքրաշարժ և ուշադրաւ մէկ մասը կաղմեց տեղակալ Նիշմանեանի եռանդուն ատենապետութիւնը։ Ազգ. Միութիւնը օգտուելով անոր Մարտիկ գտնուելէն, հրաւիրած էր զինք խօսելու այդ ժողովին մէջ։ Միայն թէ, ղեկավարապէս, որոշման և գործադրութեան ժամանակամիջոցը կարճ լինելով, շատ քիչեր իմացած էին թէ տեղակալ Նիշմանեան պիտի խօսէ այնտեղ։ Նա իր ատենաբանութեան մէջ ըսաւ թէ հայ ժողովուրդը ազգասէր է և տառապանքներ կը նուրիւրէ իր ազգի պէտքերին համար. միայն թէ իրար վրայ շատ չեն վստահիր և կուտակեցական խտրութեան վեճերէ կը տարուին որոնք պէտք է մէկդի թողուին գէթ առ այժմ։ Ըսաւ թէ ինք զինուորական մ'է և չուզեր զբաղիլ քաղաքական խնդիրներով. բայց այսպիսի պարտք կը համարի ընել որ մենք Հայերս պէտք է որ երախտագիտութեամբ վարուինք Տրանսիկանի հետ որովհետեւ ան եղաւ այն միակ տէրութիւնը որ ուզեց զինուորական ոյժ մը գոյացնել Հայ ազգին մէջ, որ Հայկական Լէգէոն մը կազմակերպեց, չորս տարի շարունակ հազցուց, սնոյց, ղեկը տուաւ, մարզեց զինուորութեան մէջ և անոնց ձեռքով գրաւել տուաւ Կիլիկիան ուր կը շարունակէ պաշտպանել մեզ մեր թշնամի սպանախիւքներին դէմ։

Տեղակալ Նիշմանեան վերջուցեց իր խօսքը, մաղթելով ազատ կենալ Հայութեան համար որ զինուորական ոյժով պիտի կրնայ ձեռք բերել այդ բոլոր ծափահարութիւններով ընդունուեցան իր խօսքերը։

ՍԻՐԻԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտոնէն կը հազարաւոր զեկտ. Զին. «Դամասկոսի մէջ վերջերս սի. բիական համաժողովի մը գումարման միջոցին խռովութիւններ ծագեր են եղեր: Այդ համաժողովը Սահմանա. գիր ժողովի անունը իրեն սուեր և միացեալ ու անկախ թիւերի թագա. ւ որ հրատարակեր է եղեր Լիւրի Գալ. սալը: Զինուորական կառավարիչ ան. ւաներ է Եսսին փաշա էլ Հաշիւը: Զ. րաւար Ալէնպի աքսորներ է եղեր այդ անձնաւորութիւնը որով զըրգ. ութիւն ծագեր և ժողովուրդին կողմէն ցոյց մը կատարուեր է եղեր:»

— Սիրիայի բարձր գոմիսէր զօ. րաւար Կուրօ որ «Վալտէք. Բուսօ» զրահաւորով Դուրնէն մեկնած էր նոյ. 14ին, Պէյրութ հասեր է նոյ. 21ին, այսինքն 7 օրէն: Փառաւոր ընդունելութիւն մ'եղեր է իրեն այնտեղ թէ՛ ժողովուրդի և թէ՛ իշխանութիւնների կողմէն: Անգլիացի երկու զօրավարներ զիմաւորել եկեր են անոնցմէ մին որ զօրավար Կուրօի պէս մէկ թե միայն ունի, Կուրօի ձեռքը սեղմելով ըսեր է. «Երկու անձ և մէկ մարմին կը կազմենք մենք ինչպէս և մեր երկու երկիր. ներքը»:

ՍԻՐԻԱԿԱՆ ԵՒ ԿԻԼԻԿԻԱԿԱՆ ԳՐԱՅԻՆՈՒՄԸ

Գահիրէն զեկտ. 15ին հեռա. գրուած է Ֆրանսական օրաթերթե. րին.

«Զօրավար Կուրօ ձեռնարկեց Կի. Լիկիայի հրամանատարութեան ինչ. պէս նաև այն գօտիին որ ծանօթ է Արևմտեան զրաւուած թշնամի երկ. րամաս անունով որուն մէջ կը գըտ. նուն Պէյրութ, Տրիպոլիս և Ալէք. սանտրէթ: Հալէպի հիւսիսային ա. րևմտեան կողմը, Ֆրանսական զօր. քերը փոխանակեցին անգլիացի զին. ւորական պահակներին Մարաշի, Ալէքսանդրի և Ռիֆի երկրամասե. րին մէջ. բայց ոյդ գաւառների վարչութիւնը (administration) կը մը. նայ թիւրքերին ձեռքը: Արևելեան զրաւուած թշնամի երկրամաս անու. նով ճանչցուած տեղերը, Դամասկոս, Հոմս, Համա, Հալէպ, զրուեցան էմիր Ֆայսալի արաբական վարչութեան ներքե:»

Սիրիայի անգլիական բոլոր զօր. քերը քաշուեցան: Զօրքերի փոխա. նակութեան դարձողութիւնը կա. տարուեցաւ առանց սեղ միջադէպի:»

Յայտնի է որ վերսիշեալ Ֆրան. սակաւ զօրքերին մէջ կը հասկցուի և հայ լեզուներ: Նոր գրաւուած տե. ղերը քաղաքային (civil) իշխանու. թիւնը կը մնայ թիւրքերի ձեռքը ինչպէս էր արդէն Առանաի մէջ:

Զմիռնի մէջ և այլն, մինչև որ փարի. ղի խաղաղական խորհրդաժողովը դաշնագրով մը վերջնական լուծումը տայ թիւրքական խնդրին:

ԹԻՒՐԿԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիւրք կառավարութիւնը 3 մի. լիոն ոսկի յատկացուցեր է թիւրքեր և ֆիւրտեր Հայաստան զաղթեցնե. լու և տնտես ուսելիք, բնակարան և աշխատելու դործիքներ հայթայթե. լու: Այդչափը բաւական չհամարուե. լով, որոշուեր է ուրիշ զաղթիւններէ ալ հասոյթներ յատկացնել այդ նպա. տակին:

— Փարիզի խորհրդաժողովէն փոքր-Ասիայի մէջ իբրև անջատման գիծ որոշուած տեղը գրաւելու հա. մար հէլլէն և թիւրք զօրքերին մի. ջն նոյեմբեր 21ին և 22ին պատա. հած կռիւներին մէջ թիւրքերը զգալի կորուստներ ունեցած են: 300էն աւելի թիւրք զինուոր սպան. նուած և վիրաւորուած է: Թիւրքե. րը Յոյներէն չորս անգամ աւելի բազմաթիւ էին: Յոյները պարտա. ւորուեցան սուրիներով յարձակիլ թիւրք զօրքերին վրայ որոնք ըս. տիպուեցան տեղի տալ և խուճապով փախչիլ:

— Կպօլուն հազարաւոր են զեկտ. 4ին թէ Զմիռնի հիւսիսային արե. ւելակողմը Պալքէսէրի գաւառին մէջ սաստիկ երկրաշարժ մը եղաւ և 50է աւելի զիւղեր քանդուեցան: Մէկ քանի հարիւր հոգի մեռեր են եղեր:

ԼՈՆՏՈՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսայի վարչապետ և պատե. րազմական նախարար Տ. Գլէման. ոս զեկտ. 12ին փարիզէն մեկնելով Լոնտոն զնաց ուր 3 օր մնալով վարչապետ Լոյտ Ճօրճի հետ խոր. հըրդակցութիւններ կատարելէ յե. տոյ փերագարձաւ փարիզ:

Այդ խորհրդակցութիւններին մասնակցած են նաև ամերիկեան, իտալական և ճապոնական ներկայա. ցուցիչները:

Լոյտ Ճօրճ զեկտ. 15ին համայնք ների ժողովի նիստին մէջ յայտարա. րեց թէ իրենց խորհրդակցութիւն. ների առարկայ եղած են թիւրքերի և Հունգարիայի հետ խաղաղութեան դաշնագրի ընդհանուր պայմանները և տըն. տեսական խնդիրներ: Ռուսական խնդիրն ալ նոյնպէս վիճաբանու. թեան առարկայ եղած է: Դաշնա. կիցները այս և միւս խնդիրներին վրայ համաձայնութեան եկած են: Որոշուած է նաև որ խորհրդաժողովը նորէն գումարուի մօտիկ ժամանակի մը մէջ, վերջնականապէս լուծելու համար բոլոր խնդիրները:

ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՄԻԱՅՆՈՒՆԱՀԱՆՔՆԵՐԸ

Միացեալ-Նահանգների կողմէն փարիզի խորհրդաժողովին մասնակ. ցող պատուիրակները, Տ. Տ. Բուլք, Հանրի Հուայդ և զօրավար Պիս, զեկտ. 10ին «Ամերիկա» փոխադրա. նաւով Պրէսդէն վերագարձան Ամերի. կա: Առ այժմ իրենց պիտի փոխա. ճորդէ փարիզի Ամերիկեան զե. սանը:

Վերագարձող պատուիրակները պիտի կրնան լու պրօպագանդիստ. ներ լինել Ամերիկայի մէջ ի նպատա. դաշնագրին վաւերացման:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԿՐ ՓՆՏՈՒԹԻ

Կը խնդրուի տեղեկութիւն հա. շորդել իմացութեանս միջոցով հետեւեալ անձի մասին իր քրոջ որ Ֆրանսա կը գտնուի և բաւական ժամանակէ ի վեր անկէ լուր ստա. ցած չլինելով մաստանշութեան մէջ ինկած է:

Kalousd Sarrafian
Légion Arménienne
Sergent 3ème Bon. C. M. 3
T. O. C. Mersine

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Baume Céramք արժանացած է փա. րիզի հիւանդանոցներու տասնեակ բժշ. կապետներու գրաւոր գնահատութեանց եւ այսօր 10է աւելի հիւանդանոցներու մէջ կը գործածուի այն: «Պօմ Սէրամ»ը արժանապէս եւ արագօրէն կը բուժէ Eczéma, Ulcères variqueux, տարնակը (b outon d'Alep), այրուածքները, ամէն կարգի վէրքերը եւ մորմային հիւանդու. թիւնները: Բրոֆ. Ա. Խաչատուրեան իր ձեռքերու վրայ ունեցած 5 հատ տարե. նակի վէրքերուն համար այլեւայլ բժիշկ. ներու ընդունալն ըլմելէ յետոյ, Պօմ Սէ. րամի գործածութեամբ արագօրէն բուժ. ւած եւ շնորհակալութեան նամակ գրած է:

Պօմ Սէրամի գինն է արտասահմանի համար շիշը 10 ֆր., Ֆրանսայի մէջ շիշը 11 ֆր.: Բարեգործական հաստատու. թիւններու համար մասնաւոր գեղջ, խկ) վկայեալ աղքատներու համար ձրիաբար կը տրուի: Բժիշկներու համար նոյնը կու. դարկենք: Դիմել հետեւեալ հասցէին
M. Mikaelian, pharmacien
Laboratoire du Baume Céram
22, rue des Bernardins PARIS (5e)

« ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՈՐԵԱՅ »

Բացուած է բաժնորդագրութիւն « Հան. դէս Ամսօրեայ »-ի 1919 և 1920 տարիներու:

« Հանդէս Ամսօրեայ » իբրև Հայագի. տական ուսումնասիրութիւն կը քննէ մասնա. տրապէս Հայ Պատմութիւնը, Հայ Ազգա. գրութիւնը, Հայ Ճարտարագիտութիւնը, Գեղարուեստը, Հին և Նոր Գրականու. թիւնը և Հայ Գիտարանութիւնը համեմա. տական առասպելագիտութեան ամենանո. րագրին միջոցով:

Տարեկան բաժնեկիցն է 1919ի հա. մար (159 էջ)՝ ֆր. 8.
1920ի համար (380 էջ)՝ ֆր. 15.

Ով որ կը բաղձայ Հանդէս Ամսօրեայի ամբողջական հաւաքածոն ունենալ, պատ. րաստ է խմբագրութիւնն արտաքոյ կար. գի նպատաւոր զեղչով և՛ այն՝ բացա. ւաբար մինչև 1920 Ապրիլին սկիզբները տրամադրելի ընել:

1887—1918 տարիներն՝ ֆր. 100, փո. խանակ՝ ֆր. 360.
1915—1918 » ֆր. 12, փո. խանակ՝ ֆր. 20.

Նոյնպիսի պայմաններով կարելի է ստա. նալ նաև Յուշարձան՝ Գրական ժողովածոյ 40ի չափ Հայ ազգին քաղաքակրթութեան նուիրուած յօդուածներու, ԺՂ—435 մե. ծագիր էլով, տպագրուած ամենամեծ խնամքով և հրատարակուած Միաբանու. թեան 100ամեայ Յորհելանին առթիւ:

Ֆր. 16, փոխանակ՝ ֆր. 40, խմբագրութիւն Հանդիտի
Rédaction de la revue
«Handes Amsorya»
VII/2 Mechitaristengasse 4
Vienne (Autriche)

ԲԱՅՈՒՍԸ Է

ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ

Շաքամամերիկ
1920ի բաժնորդագրութիւնը
Բաժնորդագիրը տարեկան 30 ֆր.:
Դրամ, նամակ եւ գրութիւններ ղրկել
հիմնադիր-անօրէնին այս հասցէով: Dr.
Léon Hampartoumian, D. D. S.
16, Boul. St. Denis. PARIS

ԲԱԶՄԱՎԷՊ

Ազգային, բանասիրական, գրական
եւ գիտական ամսաթերթ
Բաժնեկիցն է առ. եկալ ֆր. 15. Հա. ցէ՛
Rédaction de la revue «Bismavep»
St. Lazare VENISE (Italie)

ՀԱՅ ԳՈՐԾԻՉՆԵՐԻ ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ԲԱՐԳ ՓՈՍԴԱՆԵՐ

Խաղիլի Հայ Ուսան. ւան
Միւթիւնը զեղեցիկ զաղաւ. ւ. ունեցած է Հայ անուանի գործիչնե. րի պատկերներով քարդ. փոստ. ւ. հրապարակ հանելու որպէսզ. ժող. վորդը զանոնք աւելի յաճախ իր աչքի և մտքի առջև ունենայ:

Հետեւեալ 13 քարդ. փոստային կարելի է ստանալ նաև Արմէնիայի գրասենեակէն.

1. Աղամեան (զերասան). — 2. Նաւ. շան Հ. Ղ. — 3. Ահարոնեւ. Ա. — 4. Մնդրանիկ (գորավար). — 5. Ան. ւանի հայ գրագէտներ (Բաբի, Նալբանդեան, Պէշիքմաշեան, Գ. Ա. Բժրուհի, Ա. Խան, Խրիմեան, Գամառ. Բաժնիկ, Ս. Նազարեան, Խ. Արմէնյան. ամենքը մէկտեղ մէկ քարտի վրայ). — 6. Դաւի. թեան (շուծական). — 7. Զօհրապ Գ. — 8. Խրիմեան Հայրիկ. — 9. Կոմիտաս վրդապ. — 10. Նուպար Պօղոս փաշա. — 11. Պէշիքմաշեան. — 12. Սիւրբան. Թօ. — 13. Վարուժան:

Մարտէլի մէջ հատը 20անգ. Մար. սէլլէն զուրս 25 անգ. մի:

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԱԳԻՒ
Մ. ՓԱՐՓՈՒԹԱՆԻԱՆ
ՄԱՐՏԵՅԼ

Հայերէն Տպարան Մ. Փարթուպեանի
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi